

24 LITTERATURBLAD FÖR ALLMÄN MEDBORGERLIG BILDNING

Litteraturblad n:o 8, augusti 1857

utgifves 1858 i oförändrad plan. Arktalet förökas till *sex* ark för hvarje månad i stället för fyra, för att större utrymme må vinnas isynnerhet för öfversättningar ur utländska tidskrifter, hvilkas artiklar vanligen äro af det omfång, att de vid litteraturbladets närvarande arktal varit obegagneliga, utan att fördelas på flera häften.

10 Utg. hoppas, att det i samma mån förhöjda prenumerationspriset, *Tre* rubel Silfver för hel årgång, icke skall afskrämma bladets läsare. Det är i proportion till trycket icke högre, än det vanliga tidningspriset: ett förhållande, som i andra länder icke torde ega något motsvarande.

Resp. prenumeranter behagade i tid ingifva sina requisitioner, för att spara sig obehaget att göra det förgäfves. Med bästa vilja kan Utg. icke åtaga sig, att låta trycka massor af makulatur, för att möjligtvis tjena en och annan i årets nionde månad sig anmälade reqvirent.

20 Äfven får Utg. erinra, att hvarje nummer är ett häfte om sex ark, icke ett halfarks tidningsblad, och att derföre förlorade nummer icke kunna utan förstörande af en årgång af Utg. ersättas. Öfverhuvud tager sig litteraturbladet friheten anhålla, att blifva betraktadt som en månads-skrift, icke som en tidning.

25 INHEMSK LITTERATUR.

Litteraturblad n:o 9, september 1857

30 Tidigare hafva vi erinrat om den inhemska bokpressens jemförelsevis rika verksamhet under detta års vår- och sommarmånader. På under-tecknads bord ligga framme flera än fyratie häften, från den digraste qvart och ganska voluminösa oktaver till det obetydligaste sextodes format – allt inhemska produkt från sagda tid: och det är mera, än som vanligen består. Vi böra också icke underlåta att betyga resp. förläggare vår skyldiga tacksamhet för den lika ovanliga frikostighet, hvarmed de låtit exemplar af sina förlager komma Red. tillhanda. Denna välvilja förbinder oss att nämna äfven obetydligare skrifter; och kunna vi göra det med så mycket större skäl, som för det mesta äfven de till omfånget obetydliga framför förgångna tidens utmärka sig

40 genom godt urval af ämne och dettas omsorgsfulla behandling. Det förundrar föga, att bland denna litteratur icke blott den större volymen utan äfven det betydelsefullare innehållet ännu tillhör den Svenska delen. Ännu skimrar den tid, då man kan vänta ett motsatt förhållande, i ett aflägsset fjerran. Men förhoppning, att den engång skall randas, ger det jemnt tillvexande antalet af Finska skrifter. Hvad som brister, är originalarbeten af värde. Man må icke säga, att läsare för dem saknas. Skulle också icke erfarenheten bevisa motsatsen, bevisa, att dugliga Finska skrifter, hvilka blott af litterärt bildade läsare kunna njutas, snart nog påkallat nya upplagor, skulle det likväl helt abstrakt och utan fara för motsägelse kunna påstås, att den allmänna civilisationen i Europa och lyckligtvis äfven i vårt land kommit till den punkt, att ingen litterär produkt, som för densamma eger värde, kan falla i glömska och sakna läsare.

50 I föregående häften hafva vi anmält det förnämligaste af den inhemska litteraturens nyare Svenska alster. Vi vända oss för denna

gång till de Finska med glädje öfver, att äfven på detta fält möta sådant, som har ett blifvande värde.

NUIJA-SOTA, SEN SYYT JA TAPAUKSET. KERTOELLUT YRJÖ KOSKINEN. EDELLINEN OSA. TURUSSA 1857.

Vi beklaga, att vi icke, såsom vi hoppats, kunnat genom en utförlig recension af annan hand betyga denna skrift den utmärkelse, den i så hög grad förtjenar. Ty Finsk historie är öfverhufvud en rubrik, som omfattar ganska få andra arbeten, än samlingar, och i Finska litteraturen finnes ännu intet annat än Kajans arbete, att ställa i samma klass med det närvarande. Det skall jemte det förra in i senaste framtid dela äran, att räknas bland förstlingarne i Finsk historisk konst. 10

Hvarje Finskt författarskap är lätt underkastadt misstaget att mätas efter en falsk måttstock. Nära nog i hvarje gren af vetenskap och litteratur, utom teologin och den asketiska, äro ännu Finska originalarbeten första försök. Men de uppträda i en tid, då de öfriga civiliserade folkens litteraturer redan mer eller mindre nått spetsen af sin utveckling, och då i följd häraf hvarje gren af litteraturen i flera än ett språk har att uppvisa mästarstycken, hvilka hvar och en litterärt bildad person känner. Det är då naturligt, att Finska litteraturens förstlingsprodukter hållas mot sagde fullmognade frukter af seklers arbete och öfning i den moderna litteraturen. Och till en viss grad är detta anspråk berättigadt. Finska litteraturen skall t. ex. i historien icke börja med dessa magra krönikor, utan kritik och utan konst, hvilka utgöra utgångspunkten för andra folks historieskrifning; den skall öfverhufvud börja, der den senare slutat. Den skulle icke ens kunna göra annorlunda. Ty de individer, som i Finsk historieskrifning kunna uppträda, tillhöra en annan bildningsperiod, än den, på hvilken historieskrifningen rör sig i krönikans naiva form. Men det vore obilligt, att i sagde anspråk icke göra afdrag med hänseende till de Finska litteraturalsterna. Afdraget bör göras icke blott för språkets skuld och den formela svårighet, författaren har att röra sig i ett ännu okultiveradt språk; det bör ske med afseende på sjelfva litteraturens skick. Ty den ena nationens litteratur skiljer sig från den andras icke blott genom språket, utan genom det i densamma uttalade olika nationalmedvetandet, det egendomliga åskådnings- och föreställnings-sättet, den egendomliga sedliga andan och det egendomliga sinnet för formens skönhet. Der ingen utbildad litteratur finnes, der är också denna nationela egendomlighet ännu icke utbildad. En författare i en sådan litteratur har alltså att taga de första stegen äfven för denna utbildning. Sitt vetande har han inhemtat endast i en fremmande form, icke i nationallitteraturens, hvilken han först skall skapa. 20 30 40

Bedömer man ur denna synpunkt Herr Yrjö Koskinens arbete, kan man, så vidt det nu föreligger allmänheten, icke vägra detsamma det upprigtigaste erkännande.

Om sjelfva Klubbekriget innehåller denna del ännu ganska litet. Det mesta i densamma upptages af en inledande framställning af Finlands närmaste föregående öden, från Gustaf I:s tid, till vinnande af insigt i folkets och landets tillstånd vid Klubbekrigets utbrott. 50

Afräknar man den kanske alltför omständliga berättelsen om Sveriges krig under denna period (Kap. 3), och en del notiser om thronförändringarne och regenterna (Kap. 1), bör man vara tacksam för denna utförlighet. Ingenstädes finner man en så omfattande, så sann och så

liflig skildring af Finlands tillstånd på den tiden. Den är fullkomligt motiverad, emedan den lärer läsaren känna, hvilket elände landet ett århundrade bortåt var underkastadt, och hvilken grad deraf det behöfdes, för att förmå den tåliga Finska naturen till försöket, att med vapen i hand befria sig från detsamma. Den är också högst lärorik, ty Förf. synes med omsorg och flit hafva rådfrågat tillgängliga källor; och få torde de läsare vara, som icke ur den hafva att lära sig mycket nytt. Det tillhör specialforskningen att afgöra, om misstag i ett eller annat fall skett. Skildringens sanning i det stora hela bevisar sig sjelf.

10 Framställningen, enkel och redig, lider icke af någon onödig bredd; stilen är liflig och rask. Man läser med intresse och i en fart – det bästa bevis för en lyckad framställning. En särskild förtjenst hos arbetet är, att det icke nedtynges af långdragna pragmatiska reflexioner.

Sjelfva hufvudämnets art har det dock med sig, att en inledning, så omfattande som den anförda, ehuru kort Förf. sammandragit den, kunde synas icke vara rätt på sitt ställe. Klubbekriget saknar nemligen, ehuru nära nog det enda försök af Finska allmogen, att afskudda sig förtryckande förhållanden, och som sådant af intresse, i sig sjelf någon större historisk betydelse. Dess resultat var endast ett än hårdare

20 förtryck under den omilde Klas Flemming's regemente, utan att det, såvidt man kan finna, i någon afgjordare mon bidrog till hertig Karls slutliga seger och de Svenska förhållandenas omgestaltande, än mindre till att grundlägga något blifvande tillstånd specielt i Finland. Alla våldsamma, ur den lagliga samhällsordningens hjulspår gående rörelser hafva denna karakter, att verka blott negativt och för ögonblicket, desto mera ju mindre den högre samhällsbildningens representanter i dem deltaga, ju mindre de alltså inom sig ega elementer för skapande af en ny tingens ordning. Men det är äfven detta, som ger sådana

30 rörelser ett så djupt tragiskt intresse, att de från den individuella medborgerliga frihetens ståndpunkt äro ett berättigadt sjelfförsvar, utan att de dock innebära medvetande om eller uttala den nationela utvecklingens kraf, tvärtom genom sin isolerade karakter ofta stå i strid mot detta.

De närvarande tilldragelserna i det Engelska Ostindien lemna ett nytt sorgligt bevis för denna sanning. Mensklighetskänslan uppreser sig mot de grymheter insurgenterna begå. Men hvem hyser icke å andra sidan en större medkänsla för de förslafvade och förtryckta millionerna, än för deras fåtaliga, egennyttiga och stolta beherrskare? Man kan också sätta i fråga, hvad ett kufvadt och förtryckt folk icke eger rätt att

40 göra, för att återvinna sina allmänt menskliga rättigheter och sin sjelfständighet. Men det är efter alla underrättelser också just häri, det brister den Indiska uppresningen både berättigande och berättigandets makt, hvilken äfven af sig sjelf skulle medfört ett mera med mensklighetens fordringar öfverensstämmande förfarande hos insurgenterna. Uppenbart är, att rörelsen är en yttring af den individuella känslan af förtryck och orättvisa, icke af ett vaknadt nationalmedvetande. De i landets och folkets förhållanden insigtsfullaste män anse, och gifva goda skäl för sin åsigt, att ett sådant nationalmedvetande bland

50 Indiens, till härstamning, språk, religion, lagar och seder olika, hundrade folk icke kan finnas. Sjelfva de religiösa öfvertygelserna äro der icke insigt, läror och grundsatser, utan mångfaldigt afvikande, under århundraden oförändradt inplantade vanor och böjelser. Mot denna sönderfallenhet står i Engelmännens led kristendomen, den högsta menskliga civilisation, de friaste medborgerliga och politiska institutioner och en nationalanda, som i medvetande om alla dessa företräden

hittills visat sig okufvelig, för att icke säga oemotståndlig. Ingen vill gerna betvivla, att icke England, som redan öfver en verldsdel utbredt sitt språk, sin litteratur, sina lagar och institutioner, och som håller på dermed i en annan verldsdel (i Australien) med obestridd utsigt till framgång, icke äfven under tidernas lopp skall förmå att civilisera och med nämnda frön till en menskligare utveckling befrukta södra Asien. Det är sannt: denna civilisation har i Amerika förtärt urinvånarena, i Australien föga mött några inbyggare, utan det har varit och är Engelsk kolonisation, som der grundlägger ett nytt England. I afseende å Indien och Kina kan icke gerna något dylikt inträffa. Uppgiften är här vida svårare, att ombilda en årtusenden gammal kultur. Men om den må lyckas eller icke, om det sker på det ena eller andra sättet, i hvarje fall står civilisationens högre berättigande mot de förfallna nationaliteterna och den all utveckling förlamande kulturen i dessa länder; och man kan blott säga, det är i mensklighetens intresse, som dessa nationaliteter äro dömda att i sin närvarande form gå under.

Något positivt frö till utveckling kan man således icke anse den Indiska insurrektionen innebära. Men den är dock derföre icke fruktlös. Man finner redan, att den väckt Engelmännerna till känsla och erkännande af, hvad de i afseende å Indiens befolkning underlåtit göra för civilisationens intressen, hvilka egentligen äro de, som gifva dem deras makt och berättigande. Detta negativa resultat är det enda. Intet annat kan någonsin en rörelse af massorna medföra. De beteckna, att en tidsrigtning tilländagått och befordra dess slut. Men de innebära i sig intet frö till, hvad som komma skall.

Sådant var också mutatis mutandis Klubbekriget. Den tryckning, som framkallade det, berodde främst af intressen fremmande för den Finska nationaliteten. Svenska konungahusets förhållande till Polen och häraf följande förvecklingar gáfvo Flemming hans makt och föranledde hertigens uppmuntringar till den Finska allmogen att med vapen i hand göra slut på densamma. Denna makt var tillika den herrskande adelns. Hvad Förf. anför, för att bevisa Finsk härkomst hos en del af denna adel, har sitt värde. Men någon synnerlig vigt ligger icke derpå. Öfverhufvud var adeln i Finland Svensk, dåförtiden än mera, än senare, då äfven den Svenska adeln till stor del hade ett utländskt ursprung. I förhållande till bondupproret representerade den och det Svenska öfverväldet civilisationen. Denna betydelse hade styrelsemakten äfven i Flemmings hand. Det förändrar ingenting i saken, att hertigens intressen voro reformationens, och att klubbekrigets rörelser arbetade för dem. Ty sedan hertigen kommit till makten äfven i Finland, stod massan af folket ungefär i samma ställning till honom och hans anhängare, som förut till Sigismund och Klas Fleming. Den förändrades icke af den ringa lättnad, som under »bondekongen» kunde förspörjas; icke heller kunde folket ännu vara nog fästadt vid reformationens intressen, för att föredraga det ena regementet framför det andra. Om det lyckades Förf. visa, att klubbekriget verkat för några varaktigare följder, skulle enligt vår tanke detta mycket inverka på hans arbetes hållning.

I hvarje fall är dock denna rörelse en yttring af folkets egna krafter, ett dess försök att tänka och handla på egen hand. I landets östra delar saknades icke jemna anledningar härtill, ty gränslandets försvar mot den yttre fienden var der oftast öfverlemnadt åt dess egna bebyggare. Redan hade den egentliga krigsplatsen flyttat sig söderom Finska viken, och dit drogos redan äfven Finlands egna försvarare. De förflyttades längre fram allt längre bort, till Polen och Tyskland.

Finlands försvar blef derunder flera än en gång öfverlemnadt åt dess egna återstående krafter. Härjade fält, brända byar och städer vittnade oftast om dessas otillräcklighet. År 1556, berättas det, såldes Finska fångar i Ryssland för 10 å 15 kopek stycket! Och korta voro mellan-tiderna af säkerhet och fred, tills efter Carl XII:s krig (1721) ett hemman i Finland köptes mot en ko.

- En anmärkning vid arbetet böra vi icke förtiga, ehuru den icke kan medföra någon rättelse för fortsättningen, äfven om Förf. skulle kunna öfvertygas om sitt förfarandes origtighet. Förf. förvrider nemligen de historiska namnen efter den kända finniserande metoden, talar om »Klaus», »Lauri», »Jaakkimanpoika», »Pentti Söyringinpoika» o. s. v. Att anföra skäl mot denna förbistringsmetod i historien vore fåfångt. De äro mångfaldigt anförda. Förf. skrifver »Johannes» och »Juhana», att icke tala om »Herman», »Sten», »Katarina» m. fl. i bredd med »Iivari» och »Eerikki» och i bredd med »Pekka», »Sipi», »Perttu», »Hartikka» m. m. Detta är sjelfsvåld. En annan anmärkning hoppas vi han icke skall anse sig förnedrad af att lägga på minnet. Han nyttjar nu och då vulgära uttryck ur folkspråket, föga passande för ämnet, hvars minsta anspråk är ett städadt språk. I och för sig äro dessa anmärkta fel visserligen icke betydelselösa; men de förfalla till en ringa sak i bredd med arbetets stora betydelse för den Finska nationallitteraturen, i hvilken det, vi vilja gerna tro det, äfven för all framtid skall komma att intaga ett hedrande rum.

PÄÄSKYISEN PAKINAT, KIEHKURAISEN KERTOMIA, SUOMEN KIELTÄ OPPIVAISTEN HYÖDYKSI TOIMITTANUT EERO SALMELAINEN. KUOPIOS-SA 1857.

- 30 Denna läsebok innehåller ett, så mycket vi kunnat finna, godt urval af Finsk läsning både prosa och vers. Önskligt hade varit, att Utg. äfven för de prosaiska styckena anført deras inhemska källor. Ty det är vid en sammanställning som denna för den äldre läsaren icke likgiltigt ens, hvarifrån en öfversättning härstammar. Vid originaluppsatser har detta ett än större intresse.

- För att sedan ostördt öfverlemna oss åt glädjen öfver de sköna sånger, i samlingen anträffas, anmärka vi genast äfven i denna skrift den godtyckliga namnortografin. Den kan här vara jemförelsevis likgiltig; men den ger ett nytt bevis för den förbistring, hvartill denna puritets-mani leder. Småsinnet trifves i det lilla och vill hafva sin vilja deri. Sådant eignar sig icke för en nations litteratur. Det vore en eländig utmärkelse för den Finska, att hafva gjort alla verldshistoriska namn oigenkännliga. Förf. skrifver »Pietari», »Kaarina», »Kustawi», Hr *Koskinen* »Pekka», »Katarina», »Kustaa». Vördnaden för en Gustaf I:s, Gustaf II Adolph's och Per Brahe's skuggor, anse vi, borde afhålla från lättsinnet att förvända deras stora namn och benämna dem så, som den ena pojklymmeln i en skola benämner den andra. Skammen derför och skadan deraf faller på den litteratur, i hvilken man tillåter sig sådane pojkestreck.

- 50 I den eljest snygga boken hade den prosaiska afdelningen tålt vid mindre stora, feta och fula stilar, och det hela vid mindre antal tryckfel.

Den poetiska delen af läseboken är blott för korrt, alltför korrt för den, som glädes öfver dess skönhet. Den har inom det korta utrymmet af femton blad ädelstenar af Finsk sång, oförgängliga så länge ännu ett Finskt bröst finnes, en tunga för att uttala dess känslor och en skrift för

att lemna deras uttryck åt efterverlden. En stor del af dessa sånger utgöras af öfversättningar. Men äfven de äro för få, och vi sakna isynnerhet flere sådane af Kiljander, såsom t. ex. öfversättningen af Runeberg's Den Sjuttonåriga. Bland de meddelade är framför alla »Sionin muisto virsi», öfversatt efter Runeberg's bearbetning af: »Vid de elfver i Babylon», ett mästarstycke af öfversättning, värdigt det oöfverträffliga originalet. Än mera önskar man sig en rikare samling af Finska moderna sånger i original, då man läser de här sammanställda, af hvilka flera äro af det värde, att de skulle utgöra en prydnad för de bästa moderna diktsamlingar i andra språk, ett par sådane, att något liknande der sökes förgäfvets. Svenska litteraturen t. ex. har i en nyss slutad (om slutad?) period haft en sådan rikedom af skön sång, att denna litteratur väl kan tåla vid det underhaltiga, de senaste åren haft att uppvisa. Ett enda stycke, sådant som här »Laulun muisto», skulle gifva ett helt eljest bråkigt och tråkigt häfte af nyaste Svenska poesi ett värde, som de nu vanligen sakna. 10

Men förrän vi aftrycka nämnda stycke, böra vi ihågkomma den första – och enda – Finska sonetten. Man må om det konstlade i detta versslag säga, hvad man vill; det eger för örat ett tilldragande behag, som oemotståndligt fångslar – om tanken, sången uttrycker, är lika utarbetad och afrundad som formen. Detta lyckliga har inträffat med den första Finska sonetten. En bland de mest begåfvade af nutidens Finska diktare, har författaren, Hr Oksanen (Ahlqvist), i denna sonett gifvit det mest lysande prof på sin talang. Han kallar den 20

Toivotus

Ei tainnut vanha Wäinämöinen luulla,
Ett' oisi kenkään laulajoista meillä
Yrittävä sonettein siteillä
Runon tekoon Kalevalaisten kuulla. 30
Ei laulakaan käkömmе mandelpuulla,
Ei Laurat kohtaa meitä kirkkoteillä.
Ei ihme siis, jos Pohjolan rämeillä
Ei soi sonetti Arnolaisen suulla.
Suloista kuitenkin tuo kuulla oisi,
Ja tuosta Suomalainen toivoiensa
Tullelle uutta kiihoitusta toisi,
Jos kautta näiden laulo kahleittensa
Sen kieli halvaksi havaittu voisi 40
Siteistä muista päästä irrallensa!

Der är tanke och humor och en form och afrundning, som icke lemna något öfrigt att önska.

Af annan tonart är Laulun Muisto, ehuru till innehåll och form icke mindre genombildad. I den andas en den varmaste känsla ut i sköna bilder. Den tilldragelse, vid hvilken denna känsla hänger fast, är så oändligen enkel, så alldaglig som den målade känslan sjelf; men den förra är dock en livvets högtidsstund, den senare en himmel och jord famnande själsstämning. Och skalden har intet annat uttryckt än detta. Uttrycket är lika enkelt, som den skildrade situationen. Några bilder, några rader. 50

Laulun muisto.

Kulkiissani vainiolla
 Kuulin Annin laulavan,
 Kuulin kuuset takalolla,
 Kalliotkin kaikuvat:
 Tuulan, tuulan tee.

10 Suksutellen mehu-miellä
 Annin kumppaniks ma jäin,
 Sanoen: »ka laula vielä!»
 Ja se armas laulo näin:
 Tuulan, tuulan tee.

Niin hän laulo hymy-huulin,
 Sima-silmin, sulo-suin¹;
 Hiljaan hengiten ma kuulin.
 Enkä muista muuta kuin:
 20 Tuulan, tuulan tee.

Taivas leimahti ja loisti,
 Kun hän istui vieressään;
 Suuta pyysin! »toisti, toisti!»
 Vastas hän ja laulo näin:
 Tuulan, tuulan tee.

Vapaus on rinnastani,
 Rauha, riemu rientänyt.
 Yöt ja päivät korvissani
 30 Soittaa sama ääni nyt:
 Tuulan, tuulan tee.

Med öfverraskning erfar Ref., att författaren till denna och tvenne andra med *Kallio* undertecknade dikter i denna samling är *Samuel Gustaf Berg* – med öfverraskning, ty namnet var en skol- och universitetskamrats, hvars poetiska gåfva ända tills nu Ref. varit en hemlighet.

40 Troget följdes vi åt från klass till klass i Uleåborgs Trivialskola, och från samma skolbänk gingo vi 1822 ut till universitetets förlofvade land. Under skolåren var han en alltid ordentlig läsare, men utmärkte sig isynnerhet i alla ungdomsöfningar: den största simmaren, den bästa skridsko- och skidlöparen, första man i bollslagning. Vid universitetet egnade sig Berg åt de vanliga språkstudierna för filosofisk grad. Redan solid i sina skolkunskaper, ansågs han äfven nu för ett lofvande magisterämne, men var dock icke känd för något slags författarskap – en sak som också på den tiden var bland studenter nära nog okänd, om man dertill icke räknar ämneskrifningen och författandet af de latinska teserna vid disputationsmötena. I Bergs sånger finnas såsom spår af dessa studier en lätt igenkännlig fläkt af antikens anda. En skön konst 50 idkade han med mycken förkärlek – musiken. Han blåste klarinett med ovanlig virtuositet. I öfrigt starkt bygd, med en frisk och vacker gestalt, hade han från barndomen något fel på ena ögat. Under studierna

¹ Om det vore tillåtet mäkla med något så vackert, kunde man önska: Sulo-silmin, sima-suin;

började hans syn lida, och han blef tvungen att afbryta sin kurs. Då ingen förbättring skedde, vände han sig till juridiken och lemnade efter genomgångna examina universitetet (1829?). Beklagligen förvärrades det onda. Han reste utrikes, för att söka bot. Det är troligen på denna resa den vackra dikten »Oma maa» diktades. Efter återkomsten till Uleåborg tilltog ögonlidandet, svart starr, och slutade med fullständig blindhet. Med manligt mod bar Berg sin olycka. Han lärer något sysselsatt sig med barnaundervisning, och klarinetten var hans ensliga stunders tillflykt. Senare öfverflyttade han till Uskela i Åbo län, kanske på föranledande af en i Åbo bosatt verksamt deltagande ungdomsvän. Der träffades han af en sjukdom, som för hans få återstående dagar fängslade honom vid sjuksängen. Han dog 1853, jag skulle tro 49 eller 50 år gammal. Med ett allvarligt och manligt sinne förenade han äfven under sitt ödes tunga tid ett jemngladt och hjertligt väsende, som tillvann honom tillgifna vänner. Hans få sånger hafva oförgätligt ställt hans bild vid Finska nationallitteraturens vagga.

Vi begagna tillfället att pryda vårt blad äfven med sången:

Oma maa.

Wallan autuas se, jok' ei nuorena sortunut maaltaan,
 Hyljätty onnensa kans' urhoin haudoilta pois!
 Ei sopis miehenä näin mun nuhdella taivahan töitä;
 Mutta mun syömmeni taas tahtoopi huoata ees.
 Kuin minä muistan sen yön, jona rakkailta rannoilta luovuin,
 Nousevat silmiini nyt vieläki viljavat veet.
 Ei mun mielestä, ei, mee Pohjolan tunturit, joilla
 Lassa ma kuuntelin kuin sampo ja kantele soi.
 Siell' eli toimessa mies, ja Väinöstä lausuvat urhoot.
 Poijat ja karhut puun juurilla painia löit.
 Raittihit talviset säät; revon tult' ovat taivahat täynnä,
 Kauniimmat katsoa kuin aamulta alkava koi.
 Oi te kesäiset Pohjolan yöt, jona aurinko loistaa
 Myötäänsä, päilyen veen vienossa taivahan kans.
 Teille jos Onnetar sois mun vielä, niin tuntisin kaikki,
 Saaret ja salmet ja myös taivaalla tähdet ja kuun.
 Siellä mun huoleni on, ja siellä mun muiniset muistot.
 Sinne mun kultani jäi, sinne mun ystävät myös.
 Huoleti kiitelkööt muut Alpein seutuja kauniiks,
 Kauniimpi, kallimpi on mulla mun – syntymä maa!

Förunderligt nog finnes i häftet inga prof ur fornsången. Önskligt vore att få se en mera fullständig Anthologi. Men utgifvare böra vid sådana företag ihågkomma, att författare och originalförläggare hafva rätt till ett ord med i laget.

Finska litteraturen har under årets lopp blifvit riktad med ett icke ringa antal smärre skrifter, och det är glädjande om dem, vi varit i tillfälle att se, erkänna, att de icke sakna värde.

Sådane till novell-litteraturen hörande äro: *Salapurjehtia* Runebergilta, suoment. R. M–s. Wiipurissa 1857; – *Nuoret poismuuttajat*. Turussa 1857, den senare från Engelskan, i öfversättningen försedd med små träsnitt; *Äitin Kärsimiset*. Kuopiossa 1856; *Siiran Unennäkö*. Turussa 1857, ehuru de båda sistnämnda mera äro blott sedolärande berättelser.

Satu Ahmetti al Kaamelista Wiipurissa 1856 torde vara tagen ur tusen och en natt. Den uppträder i sin Finska drägt med verkliga kolorerade bilder.

Hit kan också föras en i Åbo tryckt visbok, *Vähänen Laulukirja*. Samlingen är icke utan omtänka besörjd, dock hade bättre urval kunnat ske. Man finner der Berg's Laulun muisto i bredd med mera skrala rolighetssånger. Signaturen G-a-d saknar icke anlag för den glada sången och versifierar med mycken lätthet. Men stycken sådana som »Juoppo ämmän valitus» höra till det motbudande slaget. Häftet åtföljes af sångnoter för några af de införda dikterna, deribland fyra nya melodier af A. G. Ingelius. Tvenne af dem till Judén's sånger hafva varit hörda i Helsingfors. Melodien till Laulun muisto kan hafva sitt värde, men är påtagligen icke en så urmärkt text värdig – den mycket begäfvade kompositörens författareära i all heder.

En underhållande och undervisande läsning erbjudes i *Muhammedin Elämä ja Oppi* Turussa 1856, *Juudalaisten Naimisista och Juudalaisten Orjista* Turussa 1857, alla tre Finskt original. *Ilmapiällön Keksintö* Turussa 1857 – med trädsnitt – är öfversättning från Svenskan. Det är ingen af dessa skrifter, som icke tillfredsställer äfven den litterärt bildade läsaren. De båda om Judarnes giftermål och trälar synas vara frukten af ett ganska omfattande bibelstudium.

Bland egentliga folkskrifter böra vi med största loford nämna tvenne af J. W. Lillja et komp. i Åbo föranstaltade småskriftsserier *Lukemisia Kansalle* och *Lukemisia Kansalle Kuvauksilla*. De häften af den förra samlingen, som kommit oss tillhanda, det sista N:o 64, förtjena detta loford i alla hänseenden. Innehållet är godt och omvexlande, språket rent och vårdadt och framställningen stundom talangfull, alltid otadligt klar. Vi anföra följande titlar: N:o 50 Kuun pinta; 51 Kuinka nuoresta vaimosta tuli kelpo ihminen; 57 Viattoman Rukous; 58 Juuston tekiä; 59 Oikea illan vietto; 61 Metsän hoitaja; 62 Pääskyiset; 63 Putoamisen laki och 64 Tulipallot ja Lentotähdet. Så mycket vi kunnat finna, äro de flesta originalskrifter, åtminstone sjelfständiga bearbetningar. De okända författare¹, som åt detta skenbart ringa arbete egna tid och förmåga, förtjena sannerligen allt erkännande och tacksamhet. Vi anse samlingen för ett icke ovärdigt sidostycke till den Svenska *Läsning för folket*, deri mera praktisk, än den senare, att afhandlingar och skildringar äro kortare och att de säljas hvar för sig, vanligen ett stundom blott ett halft ark till 4 à 2 kopek. Det vore en förtjenst i det yttre, om alla vore såsom N:o 59 försedda med omslag.

Den andra samlingen synes först vara i sin början. Den utkommer in 4:o, är tryckt på vackrare papper och har delvis stora för ändamålet välgjorda trädsnitt. Priset är 5 kop. per ark. Dock vore önskligt att bokstäfver och signa i trädsnitt, sådana som de till beskrifningen på elektriska telegrafen, skulle kunna tydligare utmärkas. Bäst torde det kunna ske med hvitt på svart botten, hvilket slags trädsnitt för machinafbildningar är både redigare och billigare. Men utgifvaren torde vara beroende af, hvad ifrån utlandet kan fås.

Öfversättningen af Tusen och en natt utkommer likaså ett ark i sender à 5 kopek med rätt vackra trädsnitt.

Det skulle egentligen tillhöra landets Finska tidningar, att hålla någon reda på Finska folkliteraturen. Men man finner på sin höjd blott titeln, annonserad, om icke skriften och tidningen utgå från

¹ N:o 59 har den välkända signaturen A. M. Uppsatsen hafva vi förut sett i någon tidning – om vi icke misstaga oss.

samma förlag, då man väl kan få se den förras stora gagnelighet läggas läsarena på hjertat. Äfven de Svenska bladen anse det under sin värdighet, att rekommendera någon god folkskrift hos presterskapet och andra Svenska läsande personer på landet, på det att de skulle kunna gifva allmogen något godt råd för dess läsning och sjelfva föras till att pröfva det rekommenderade. Troligen hafva vederbörande redaktörer icke tid för något så ringa, som att kasta ögat på en folkskrift – och deras af så mycket värderikt öfverfyllda icke utrymme för ett omdöme öfver en sådan. Vårt blad räcker icke långt, men vi hoppas dock en och annan läsare skall föranledas taga kännedom om det rekommenderade.

10

J. V. S.

26 UTLÄNDSK LITTERATUR ANGÅENDE FINSK SÅNG OCH FINNARNE.

Litteraturblad n:o 9, september 1857

I den utländska litteraturen äro numera skrifter, som angå Finska stammen öfverhufvud, särskildt Finlands folk och dess folksång icke sällsynta. Vi nämna här ett par sådane, om hvilka vi haft tillfälle taga kännedom.

20

RUNEN FINNISCHER VOLKPOESIE, GESAMMELT UND ÜBERSETZT VON
D:R JULIUS ALTMAN. LEIPZIG 1856.

Denna skrift är mera kuriös än just synnerligen märkvärdig. Den lemnar dock ett nytt bevis på den uppmärksamhet, den Finska folksången tillvunnit sig i utlandet. Men det hela har nog mycket tycke af en »humbug» i bokhandelsväg.

30

Förf. börjar sitt företal:

»Den friska och friströmmande nordlandsvind, hvilken synes som en magisk maning utgjuta sig öfver Finland, har äfven haft en underbart harmonisk inverkan på dess inbyggares anda.»

»Intet land i Europa, Schweitz möjligen undantaget, är af naturen så öfverrikt välsignadt med pittoreska skönheter som Finland, som detta högland, hvilket djerft och majestätiskt som ett trollslott höjer sig ur Östersjöns Bottniska och Finska vikar och ofta bereder en plötslig undergång åt de djerfva sjömännen, som magnetiskt lockas af dess gröna öar och blåa sund. Såsom jätteormar störta sig bergarmar af granit från de höga, molnen berörande bergen mot djupet och doppa sina vingars rand i klippsundens fräsande hvita skum, hvilka liknande sagans drakar och lindormar, slingra sig långt in i det klipphotande, vildklyftande ande- hjelte- och sagorika landet» o. s. v.

40

Detta ser verkligen ut, som om D:r Altmann aldrig skulle sett något annat stycke af jorden än Berlin, hvarifrån han daterar företalet, och dess omgifningar. Emellertid har han »lindrigt berört» Finlands syd- kust, der gjort bekantskap med tvenne apokryfiska litterära notabiliteter, »finnen *Serkku* och svensken *Sohn*», från hvilkas personligheter förf. »icke vågar lyfta denna pseudonymitets slöja», men hvilkas namn »i Ryssland» skola vara rikskunniga. Af dem har förf. dels på stället, dels i Moskwa och Berlin fått mottaga bidrag till sin samling, om sättet

50